

УДК: 371.3::78 (075.8) (049.32)

Приказ

Примљен 24/2/2024

Прихваћен 12/6/2024

doi:10.5937/metpra27-51517

Алма Х. Тртовац Дедеић¹

Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача,
Наставно одељење Нови Пазар, Катедра за методику наставе музичке културе,
Београд (Србија)

УНИВЕРЗИТЕТСКИ УЏБЕНИК ВОКАЛНО- -ИНСТРУМЕНТАЛНЕ НАСТАВЕ/МУЗИКЕ

Радмила Стојановић, Озренка Бјелобрк Бабић (2023): *Универзитетски уџбеник вокално-инструменталне наставе/музике*. Бања Лука: Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци и Арт Сцена д. о. о., стр. 194.

Универзитетски уџбеник вокално-инструменталне наставе/музике изузетан је допринос овој тематици, најпре због своје темељне обухватности и ширине захваћених проблемских чворишта, а потом и због чињенице да је настао из пера предавача академских институција од националног значаја који у правом смислу приказују савремена методичко-дидактичка упутства кроз технолошко унапређивање музичког образовања. Поменути уџбеник је проистекао из дугогодишње континуиране педагошке и извођачке праксе ауторки Радмиле Стојановић и Озренке Бјелобрк Бабић и продукт је реакције на студентске потребе будућих учитеља/васпитача, као и потребе у образовној и васпитачкој пракси професионалних учитеља/васпитача.

Подстакнуте чињеницом да студенти имају највише два семестра за стицање основних вокалних и инструменталних вештина уз основе теорије музике (како би се оспособили за извођење једноставних музичких примера из нотног текста), ауторке су одлучиле да формирају адекватну са-

¹ alma.trtovac@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-2511-6929>

времену методичко-дидактичку подршку и тиме подстакну унапређење вокално-инструменталне писмености. Уџбеник је настао као резултат рада са студентима током пандемије коронавируса у 2020. и 2021. години када су ауторке биле у прилици да евидентирају позитивне и негативне стране онлајн наставе.

Универзитетски уџбеник вокално-инструменталне наставе/музике представља новину у музичко-педагошкој литератури и први је универзитетски уџбеник за вокално-инструментално описмењавање студената на сродним стручним предметима Вокално-инструментална музика (Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци, Босна и Херцеговина / Република Српска) и Вокално-инструментална настава (Факултет за образовање учитеља и васпитача Универзитета у Београду, Република Србија), чији се програмски садржаји изучавају на првом циклусу Студијског програма учитељског студија / Студијског програма за образовање учитеља/васпитача. Публикација је мултимедијског карактера – поред штампаног уџбеника опремљена је снимљеним аудио-визуелним интерактивним анимацијама у дигиталном формату (саставни део уџбеника је USB стик уз предлог QR кода) са фокусом на учење хармонског музичког инструмента са певањем, што је у складу са садржајима наставних предмета Вокално-инструментална настава/музика.

Концизан методолошки приступ и поглед конкретно усмерен на истражену материју пружају читаоцу и из других научних и/или уметничких области врло јасан преглед на савремена и проверена решења из наставне праксе у домену вокално-инструменталног описмењавања будућих учитеља и васпитача. Према наводима ауторки, методско становиште које заступају јесте да темељ садржаја овог уџбеника чини матерњи музички језик. Специфичан циљ публикације огледа се у подстицању мотивације студената (будућих учитеља и васпитача) да редовније уче, вежбају и савладавају музичке примере из нотног текста у недостатку непосредног контакта с предметним професором. На тај начин студенти су у прилици да самостално вежбају задате нотне примере код куће јер, како ауторке истичу, „уџбеник омогућава 'оживљавање' предавања, наставникове речи стварајући на тај начин темељ за даље учење, као и стручно усавршавање музичко-методичких компетенција будућих васпитача и учитеља“ (Стојановић & Бјелобрк Бабић, 2023: 9). Вредност овог уџбеника огледа се и у томе што поспешује развој музичког стваралаштва и креативности код студената (учитеља и васпитача), чиме се латентно подстичу и креативности предшколске деце и ученика млађих разреда основне школе. Ову чињеницу потврђује и дата сагласност Министарства просвјете и културе Републике Српске, а на основу Мишљења Републичког педагошког завода, о употреби *Универзитетског уџбеника вокално-инструменталне наставе/музике* за припрему активности у предшколским установама и основним школама.

Поред „Предговора“, уџбеник је подељен на шест поглавља: 1) „О свирању на клавиру са пјевањем у оквиру предмета Вокално-инструментална настава и Вокално-инструментална музика“; 2) „Начин свирања музичких примјера на клавиру – опште методичке смјернице“; 3) „Списак и редослијед музичких примјера по групама“; 4) „Методичка упутства за интерактивно учење музичких примјера – опште смјернице“; 5) „Водич за праћење аудио-визуелне анима-

ције“ и 6) „Литература“. Потом следе: „Прилог 1 – Нотни записи музичких примјера“ и „Прилог 2 – Материјали за провјеру знања и вјештина“.

Поглавља уџбеника поступно обрађују кључне теме у вези с унапређењем вокално-инструменталне писмености и умећа свирања на клавиру уз осврт на комбиновање музичких задатака који представљају спој теорије и праксе с јасним методичко-дидактичким упутствима из садржаја програма поменутих, сродних академских предмета. У логичном и обухватном следу она су груписана у оквиру неколико већих проблемских целина. Структура уџбеника конципирана је на тај начин да прати основно дидактичко начело *од њознајтој ка њејознајтом*, односно *од лакшеј ка тежеј*, а то се посебно односи на значај истрајности у вежбању нотних примера, али и праћења видео-анимација које су, према речима ауторки, осмишљене да заинтересују, задрже и охрабре извођача за прву и сваку наредну репродукцију.

У почетним поглављима ауторке најпре разматрају припремни процес свирања на клавиру, као важном сегменту у музичком образовању будућих учитеља и васпитача, уз опште методичке смернице и јасна упутства правилног држања тела испред клавијатуре, положај прстију шаке десне и леве руке, као и начин свирања музичких примера по групама. Истакнут је однос стицања извођачких принципа и на хармоници уз разматрање сличности и разлике у односу на свирање на клавиру. Поменута је и важност унисоног вокалног и инструменталног извођења, али и појам „дидактичко певање“, који ауторке дефинишу као „лијепо пјевање, складно природно пјевање са асоцијацијом на топло, радосно и искрено дјечје пјевање, са њежном емоцијом у гласу“ (Стојановић & Бјелобрк Бабић, 2023, стр. 12).

Кроз разграната и обухватна поглавља уџбеника која су богато оснажена многим примерима и разноврсним илустрацијама, ауторке дискутују о методичким упутствима за интерактивно учење музичких примера и уобличавање одабране грађе на различитим нивоима кроз дигиталне анимације. Посебно су упечатљиви они делови уџбеника који су, чини се, написани у једном даху, јер произлазе из непосредног личног педагошког и извођачког искуства ауторки. У првом реду то су тематске целине посвећене дигиталној анимацији које су брижљиво организоване и усклађене са извођачким (вокално-инструменталним) могућностима и потребама студената на предметима Вокално-инструментална настава и Вокално-инструментална музика. Наиме, реч је о анимацијама које су дате кроз два огледна музичка примера у спором и извођачком темпу, а затим следи адекватна група анимација у првој, другој, трећој и четвртој групи у извођачком темпу. За сваки музички пример дат је опис о пореклу, композитору, музичким елементима (обим мелодије, ритмичке особености, хармонизација, прсторед и сл.) али и васпитној вредности песме. Такође, студентима је омогућено да аудио-визуелним путем прате музичке примере (онолико колико им је потребно да их усвоје и тачно репродукују) поступно савладавајући вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне задатке. Са циљем да се олакша рад студената у неколико корака представљена је анимација, односно задаци за увежбавање музичких примера. Ове тематске целине представљају деликатна интерпретативна поља која до сада нису разматрана у музичко-педагошкој литератури, која ће, верујем, наћи своје читаоце у широком кругу поштовалаца музичке уметности.

Према наводима једног од рецензената, „пажљивим одабиром и креативним осмишљавањем нотних примера са анимацијама ауторке, подстичу студенте да стичу и надограђују музичка знања, вештине и способности неопходне за реализацију музичко-педагошке праксе у оквиру наставног предмета Методика наставе музичке културе, али и примену музичких знања и вештина приликом интеграције и корелације наставних предмета у разредној настави“ (Драгојевић, 2022, стр. 3). Спрега наставних предмета Вокално-инструментална настава/музика и Методика наставе музичке културе веома је важна за музичку компетентност будућих учитеља која утиче на квалитетну реализацију наставног предмета Музичка култура.

Завршно поглавље уџбеника „Водич за праћење аудио-визуелне анимације“ посвећено је појашњавању техничких решења аудио-визуелних музичких анимација за свирање на клавиру с певањем без којих реализација мултимедијске замисли није могућа. У оквиру овог поглавља ауторке издвајају и детаљно тумаче правилно коришћење слајдова. На крају уџбеника се налазе два прилога. „Прилог 1“ садржи нотне записе музичких примера народне и уметничке музике праћене анимацијама, док „Прилог 2“ обухвата питања и задатке из музичких дисциплина (теорија музике, хармонија, музички облици, солфеђо) чији су садржаји интегрисани у наставним предметима Вокално-инструментална настава/музика и Методика наставе музичке културе, као и примере из традиционалне народне и уметничке музике различитих стилских епоха. Такође, садржај другог прилога чине ритмичке и парлато вежбе, бројалице и вокализе у функцији систематизације градива.

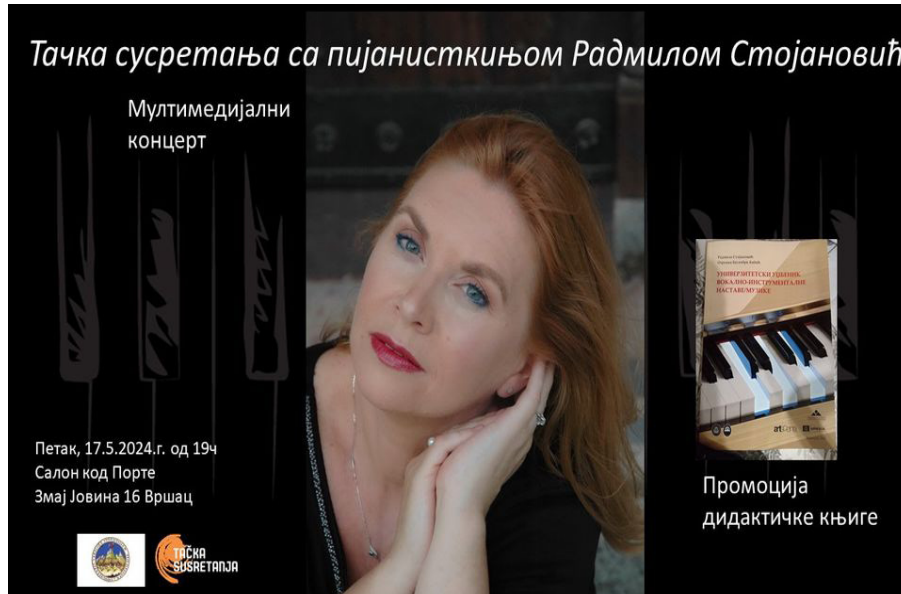
Консултујући и преузимајући широку литературу из домена музичке педагогије, историје, музичких облика, теорије музике, хармоније, солфеђа, дидактике, методике, па и психологије, уобличиле су своја искуствена знања о вокално-инструменталној писмености и разложно артикулисале ауторске научне ставове. Уз разноликост методолошких приступа и визура посматрања, бројни ликовни и музички прилози, адекватно уклопљени у текст, у значајној мери обогаћују ово издање.

На 66. међународном сајму књига у Београду, 23. октобра 2023, одржана је промоција публикације *Универзитетски уџбеник вокално-инструменталне наставе/музике* на штанду Представништва Републике Српске у Србији у оквиру представљања објављених издања Универзитета у Бањој Луци у 2023. години.

Промоција публикације Универзитетски уџбеник вокално-инструменталне наставае/музике на штићану Представништва Републике Српске у Србији (2023)

Аутентична промоција Универзитетског уџбеника вокално-инструменталне наставае/музике одржана је у Вршцу, на којој су, у комбинацији с мултимедијалним концертом, представљени вредности и савремени приступ изради ове публикације.

Промоција публикације Универзитетски уџбеник вокално-инструменталне наставае/музике у Вршцу (2024)

Данас је веома мало литературе која користи дигитални свет, повезује штампани и дигитални медиј, посебно у области музике, те је овакав уџбеник важно сазнање, учење и мишљење, који ће се још даље истраживати и развијати. Овим уџбеником ауторке су показале колико је неопходно даље радити на вокално-инструменталном описмењавању будућих учитеља и васпитача и усавршавању дипломираних професора разредне наставе и васпитача, али и музичких педагога и љубитеља музике. Наиме, већа трансмедијска писменост јесте неопходност, док наше предшколске установе и основне школе, нажалост, још увек нису савладале ни основну дигиталну писменост.

Универзитетски уџбеник вокално-инструменталне настава/музике јесте спретна комбинација методичко-дидактичке студије и помно приређеног мултимедијског материјала, те као таква може задовољити потребу студената, знатижељу љубитеља уметности, али и стручно профилисаних музичко-педагошких и академских кругова.

С обзиром на свеобухватан приступ у припреми и обради, ово издање поред наглашене методичко-дидактичке и уметничке вредности има и едукативно-етички потенцијал (унапређивање музичке писмености, очување духовног и културног идентитета, неговање мултикултуралности и подстицање квалитета васпитања и образовања), те ће сасвим сигурно постати незаобилазно штиво будућим учитељима и васпитачима, али и наћи своје место како у академској, тако и у широј друштвено-културној јавности.

Литература

- Dragojević, B. (2012). *Vocal-instrumental lessons*. Sremska Mitrovica: VŠSSOV. [In Serbian]
Stojanović, R., Bjelobrč Babić, O. (2023). *University textbook of vocal-instrumental teaching/music*. Banja Luka: Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci i Art Scena d. o. o. [In Serbian]